

Mikä? Arkisto Juttusarjat Videot Tapahtumat Podcastit Toimitus

Kirjoittajat Kirjoittajaohjeet Poliitikasta kouluissa [+ Suomi](#)

Studia Generalia: Näkökulmia mis- ja disinformaatioon

DONALD TRUMP: NORMINSÄRKIJÄ PRESIDENTTINÄ – OSA 3

20.1.2021

📅 20.1.2021 👤 POLITIIKASTA LEHTI 📌 ARTIKKELIT, KIRJOITTAJAT, MIKKO
POUTANEN 🗨️ 1

Gage Skidmore (CC BY-SA 2.0)

Lukuaika: 7 min.

Vuonna 2020 Poliitikasta julkaisi kaksiosaisen artikkelin presidentti Trumpista ennen presidentinvaaleja. Uusimpien tapahtumien jälkeen Yhdysvalloissa on paikallaan kuitenkin tarkastella Donald Trumpin presidentinkauden perintöä demokraattisten normien kannalta matkalla kohti vallanvaihdosta. Yhdysvaltojen yhteiskunnallinen polarisaatio huipentui 6. tammikuuta, kun presidentti Trumpin kannattajat ryntäsivät läpi poliisien barrikadien kongressin rakennukseen Capitoliin Washingtonissa.

Kun vuoden 2020 Yhdysvaltain presidentinvaaleissa **Joe Biden** päihitti istuvan presidentin **Donald Trumpin** 306 valitsijamiesäänellä 232:aa vastaan, on

Mikko Poutanen

Mikko Poutanen on tutkijatohtori Tampereen yliopistossa ja Poliitikasta-lehden vastaava päätoimittaja.

Artikkeliin sovelletaan avoimen julkaisemisen lisenssiä tiedelehdille (CC BY-NC-ND). [Lue lisää tekijänoikeuksista.](#)

Selaa arkistoa

Arviot

demokratia
Euroopan unioni
Venäjä
populismi
Suomi
Yhdysvallat
Retoriikka
Turvallisuuspolitiikka
Media
ilmastonmuutos
Maahanmuutto
Tutkimus
Yliopisto
Eurooppa
Tasa-arvo
Vaalianalyysit
Terrorismi
talous
Ulkopolitiikka

paikallaan pohtia Trumpin poliittista perintöä. Trumpin presidentinkautta voinee luonnehtia pitkittyneeksi poikkeustilassa, jossa lukuisat demokraattiset normit ovat särkyneet. Trump on osoittanut, kuinka pitkälle itsevaltainen presidentti voi mennä omaa etua korostaessaan.

Trump esimerkiksi jatkoi vaalikampanjointia koko kautensa ajan sen sijaan, että olisi antanut saavutustensa puhua puolestaan aiempien presidenttien tapaan. Trumpille joukkokokoukset olivat mahdollisuus toistaa politiikkansa ydinkohtia sekä hyökätä vastustajiaan vastaan. Kokouksissa Trump toisteli perättömäksi todettua väitettään siitä, että Yhdysvalloissa esiintyy runsasta vaalivilppiä. Presidentin auktoriteetilla toistetut väitteet **vaikuttivat yleiseen mielipiteeseen** hänen kannattajiensa keskuudessa.

Trump jatkoi vaalikampanjointia koko kautensa ajan sen sijaan, että olisi antanut saavutustensa puhua puolestaan aiempien presidenttien tapaan.

Vuonna 2020 Trump ei juuri hiljentänyt tahtia, vaan koronaviruksen pandemiankin aikana veti kymmenien tuhansien kannattajien yleisön. Trump **vähätteli pandemian uhkaa** sekä politisoi kasvosuojukset ilmoittamalla, että itse ei sellaista pitäisi. Syksyllä 2020 Yhdysvalloissa kasvosuojus tai sen puute oli yhtä lailla julkisesti esitetty **poliittinen viesti** kuin Make America Great Again (MAGA) -lippalakkikin.

Lisäksi presidentin joukkokokousten on **arvioitu vaikuttaneen auttavasti** koronaviruksen leviämiseen, joskin suoraa seuraamusketjua tartuntaan on vaikeaa osoittaa. Joka tapauksessa kirjoitushetkellä yli 380 000 koronakuolemaa Yhdysvalloissa ei ainakaan voi pitää Trumpin hallinnon ansiona. Viruksen leviämisen ehkäisyä ei voine pitää kuitenkaan demokraattisen normin rikkomisena sinänsä.

Väitteet vaalivilpistä viestinnän ytimeen

Koronavirus käänsi vaaliasetelman Trumpille epäedullisempaan suuntaan, mihin Trump vaikutti vastaavan nostamalla vaalivilpin keskeiseksi viestikseen. Puhuttiin vähemmän saavutuksista, ja enemmän siitä, että Trump häviäisi vaalit ainoastaan vilpin takia.

Kannattaa huomata, että vaalivilpin väite oli ollut jo varsin pitkään republikaanipuolueen retoriikassa ennen Trumpia. Taustalla vaikuttaa olevan yhdysvaltalaisen perinteisiä arvoja kannattavien konservatiivien **kokemus petetyksi tulemisesta**, joka on syventynyt paljolti tarkoitukselliseksi vastakkainasetteluksi. Jos poliittinen valta – tai sen menetys – ymmärretään eksistentiaalisena uhkana, esimerkiksi Trumpin kannattajien vakaumus asettuu kontekstiinsa.

Mutta mitä vaalivilppiin tulee, **tutkimuksissa** on havaittu, että perusteita väitteille ei ole – ei ainakaan siinä mittakaavassa, kuin republikaanit ovat esittäneet ja esittävät. Samaisissa tutkimuksissa on sitä vastoin huomautettu, että vaalivilppiin vedoten on pyritty rajoittamaan nimenomaan demokraattien äänestäjienä

Tarkennettu haku

Hakusana

Ajanjakso

Kirjoittajat

Avainsanat

Hae

Uusimmat podcastit

Politiikasta SOUNDCLOUD

Vuosi Bidenia Tru...

43:35

Politiikasta - Vuosi Bidenia Trumpin jä...	108
Politiikasta - Vuosi Bidenia Trumpin jälk...	108
Politiikasta - Poliittisen osallistumise...	169
Politiikasta - Edustajuus puntaroiviss...	2.2K
Politiikasta - Yritykset, yhteiskunta ja ...	156
Politiikasta - Vaalipoliitikkaa ja kansal...	176
Politiikasta - Koronavuosi kulttuuriala...	303
Politiikasta - Koronavuosi kulttuuriala...	113

Latest tracks by **Politiikasta**

[Privacy policy](#)

pidettyjen vähemmistöjen mahdollisuuksia äänestää. Näiden rajoitusten lainmukaisuudesta on käyty [myös oikeutta](#).

Vaalivilpin väite oli ollut jo varsin pitkään republikaanipuolueen retoriikassa ennen Trumpia.

Vaaleja lähestyttäessä oli selvää – kuten vuonna 2016 – että Trump piti vaalitulosten hyväksymistä ehdollisena sille, kuka oli voittaja. Perusteluna Trump esitti, että [demokraatit tulisivat turvautumaan vaalivilppiin](#) voittaakseen hänet. Oli mahdollista, ellei todennäköistä, että Trump ei suostuisi myöntämään tappiotaan myöskään vuonna 2020.

Trump käänsi koronaviruksen poikkeusolot argumenttiansa tueksi. Aiemmin tavanomainen postiäänestys vaikutti pandemian oloissa olevan suuremmassa roolissa, ja koska demokraattien tiedettiin jo etukäteen äänestävän ennakkoon tai postitse, näiden äänestystapojen ensin [vaikeuttaminen](#) ja sitten kyseenalaistaminen oli Trumpille tärkeää.

Erikoisjärjestelyjen vuoksi kaikissa osavaltiossa ei ole [edes lupaa](#), toisin kuin esimerkiksi Suomessa, laskea ennakköäniä ennen vaalipäivää. Näin ollen ensin lasketaan äänestyspaikoilla annetut äänet ja sitten vasta postiäänät. Tämä johti epätavalliseen vaali-iltaan, jossa tulos annettiin normaalia myöhemmin, koska äänten laskussa kesti.

Puhuttiin vähemmän saavutuksista, ja enemmän siitä, että Trump häviäisi vaalit ainoastaan vilpin takia.

Lineaariseen tuloslaskentaan ja jo vaali-iltana selvään tulokseen totuneille yhdysvaltalaisille laskennan venyminen ja yksipuolinen äänten kertyminen lopussa Bidenin eduksi vaikutti epänormaalilta, vaikka näin oli ennustettu käyvän. Tämä antoi Trumpin väitteille lisää painoarvoa.

Vuoden 2020 vaaleja pidettiin [jo etukäteen vaarallisena hetkenä](#), joka voisi [paljastaa yhdysvaltalaisen vaalijärjestelmän](#) – jopa demokratian itsensä – heikkoudet. Rauhanomainen vallanvaihto on demokraattisen järjestelmän oletus, mutta mikään ei sido hävinnyttä osapuolta siihen. Mikäli demokratian normeilla ei ole merkitystä, laillisen ja vahvistetun vaalituloksen kyseenalaistaminen antaisi Trumpille ainakin teoreettisen mahdollisuuden pitää vallastaan kiinni vailla rajoituksia loppuun asti, kunhan hänellä olisi riittävä republikaanipoliitikkojen tuki.

Politiikka oikeussaliin

Vaalituloksen käännyttyä Trumpin jatkokautta vastaan, Trump piti [lehdistötilaisuuden](#), jonka näyttämisen monet uutiskanavat keskeyttivät sen vaalivilppiä koskevan valheellisen sisällön vuoksi. Trump siirtyi vaalien ennakoivasta kyseenalaistuksesta tulosten kiistämiseen – uuden normin särkien. Trumpin vaalikampanja käynnisti sarjan oikeusjuttuja, joiden tarkoituksena oli kiistää tai estää vaalituloksen virallistaminen.

Vaikka demokraattien odotettu vaalivoitto [jäi odotettua pienemmäksi](#), Trump

väitti, ettei sekään olisi ollut mahdollinen ilman vaalivilppiä. Tukeen Trump sai republikaanipuolueen enemmistön.

Vuoden 2020 vaalien yhteydessä oikeusjuttujen kautta on välittynyt kuva republikaanien melko valikoivasta uskosta vaalivilppiin: vain demokraattisen puolueen voitot kyseenalaistetaan, joskus jopa samassa osavaltiossa paikkansa samoissa vaaleissa voittaneiden republikaanien toimesta. Valikoivuus näkyi myös kannattajissa: osavaltion tuloslaskennan tilanteesta riippuen Trumpin kannustajat protestoivat joko [äänenlaskennan jatkamisen tai keskeyttämisen puolesta](#).

Trump siirtyi vaalien ennakoivasta kyseenalaistuksesta tulosten kiistämiseen – uuden normin särkien.

Protestien ohella kaiken kaikkiaan liittovaltion ja osavaltioiden tasolla marraskuun 2020 vaalien tiimoilta on nostettu [yli 600 oikeusjuttua](#). Trumpin vaalikampanja nosti [toistakymmentä oikeusjuttua](#), joista suurin osa on hylätty – toki moni on vielä valituskierroksella. Suurin ongelma vaalituloksen haastamiselle on kuitenkin ollut yksinkertaisesti todisteiden puute. Trumpin lakimiehet ovat virallisesti [luopuneet pyrkimyksistään](#) haastaa vaalitulos jo joulukuun puolivälissä.

Lainsäädännön työntäminen oikeusistuinten päätettäväksi on ollut nouseva trendi Yhdysvalloissa, mutta demokraattisten vaalien osalta ollaan vielä huolestuttavammalla maaperällä.

Poliittisella epäluottamuksella rahastaminen

Niin Trump kuin hänen julkisesti näkyvin asianajajansa **Rudy Giuliani** ovat pitäneet oikeusjutut otsikoissa vihjaillen pian paljastuvista kiistattomista todisteista tai retorisesti pyrkineet lisäämään uskottavuuttaan luettelemalla pökerryttävän määrän mielestään todeksi osoitettuja tapauksia vilpistä. Trump [on vedonnut](#) siihen, että häntä äänestäneiden 74 miljoonan kansalaisen oikeuksia poljetaan. Vähemmän on puhuttu siitä, että pyrkimällä mitätöimään vaalituloksen uhataan polkea vielä merkittävämmiin 81 miljoonan Bidenin äänestäneiden poliittisia oikeuksia.

Oikeusjuttujen heikko menestys viittaa vähäiseen todistusaineistoon, tai toisin sanoen siihen, että ainakin osa jutuista nostettiin muin kuin vilpittömin perustein. On paitsi epärehellistä, myös vaarallista poliittisen järjestelmän uskottavuuden kannalta rummuttaa vaalivilpillä, vaikka sitä ei ole kyetty osoittamaan todeksi. Onkin mahdollista, että taustalla on vielä raadollisempi vaikutin: raha.

Lahjoitusten kerääminen vaikuttaa kannattajien rahastamiselta, jossa keskeisessä roolissa on kannattajien uskon rapauttaminen demokraattiseen järjestelmään.

Jatkamalla vaalivilpistä ja oikeusjutuista puhumista Trump on motivoinut kannattajiaan lahjoittamaan hänen kampanjalleen pelkästään marraskuun 2020 aikana yli [170 miljoonaa dollaria](#) äänenlaskennan haastamiseksi. Lahjoitukset on pääosin kerätty nimenomaan tavallisilta kansalaisilta. Lahjoituksia [ei kuitenkaan ole velvoitettu](#) kuluttamaan kokonaisuudessaan ilmoitettuun tarkoitukseensa.

Toiminta vaikuttaakin kannattajien rahastamiselta, jossa keskeisessä roolissa on kannattajien uskon rapauttaminen demokraattiseen järjestelmään. Reutersin mukaan joulukuun alussa vain yli 2 miljoonaa dollaria oli kulutettu lakipalveluihin. Mikäli *New York Timesille* vuodetut tiedot Trumpin henkilökohtaisesta rahatilanteesta pitävät paikkaansa, Trumpilla olisi rahalle käyttöä.

Heti vaalien jälkeen *Politicon* kyselytutkimuksen mukaan 70 prosenttia republikaaneista ei uskonut, että vaalit olivat olleet oikeudenmukaiset. Yhdysvaltojen julkisradion NPR:n joulukuisen kyselyn mukaan vain neljännes republikaaneista hyväksyi vaalien tuloksen.

Ryntäys Capitol-kukkulalle

Loppiaisena 2021 Trump piti joukkokokouksen Washingtonissa, johon erilaiset kannattajajoukot valmistautuivat sosiaalisessa mediassa jo etukäteen. Kokouksen keskeinen teema oli Trumpin häviön jatkuva kieltäminen, ja että Trumpin kannattajien tulisi tehdä äänensä kuulluksi: Kongressin ei pitäisi vahvistaa samalle päivälle ajoitetussa istunnossaan vaalien tulosta.

Kongressin vahvistus on pitkälti muodollinen tehtävä, sillä vaalitulokset olivat osavaltioiden viranomaisten – monessa tapauksessa republikaanien – tarkistamat ja hyväksymät. Tilaisuus käsitettiin perusteetta kuitenkin viimeiseksi mahdollisuudeksi kumota vaalien tulos, kun joukko republikaanipoliitikkoja ilmoitti pyrkivänsä estämään vahvistuksen. Muodollisuudelle kertyi siis suurta symbolista merkitystä.

Puheen jälkeen ja jo sen aikana monet Trumpin kannattajat suuntasivat kohti Capitol-kukkulalla sijaitsevaa kongressirakennusta. Poliisien melko vaatimaton läsnäolo johti siihen, että kannattajien marssi muuttui väkivaltaiseksi mielenosoitukseksi, joka lopulta murtautui poliisien barrikadien läpi aina sisään kongressirakennukseen, joka evakuoitiin. Viiden ihmisen tiedetään kuolleen.

Monelle republikaanipoliitikolle Capitolin tapahtumat olivat liikaa – osin syynä voi olla taloudellisten seurausten pelko rahalla pyörivässä vaalijärjestelmässä – mutta moni seisoo yhä presidentin takana.

Kyse oli merkittävästä poliittisesta levottomuudesta. Tapahtunutta on kuvattu myös vallankaappausyritykseksi, jos mellakoitsijoiden tarkoitus oli estää lainmukaisen vaalituloksen vahvistaminen istuvan presidentin eduksi. Vaikka Trump ei olisi nimenomaisesti yllyttänyt väkijoukkoa ryntäämään kongressiin, hänen puheensa retoriikka tulee asettaa siihen ”vallananastuksen” kontekstiin, mitä hänen kannattajansa ovat taotta kuulleet oikeistolaisessa mediassa sekä republikaanipoliitikoilta.

Monelle republikaanipoliitikolle Capitolin tapahtumat olivat liikaa – osin syynä voi olla taloudellisten seurausten pelko rahalla pyörivässä vaalijärjestelmässä – mutta moni seisoo yhä presidentin takana. Joka tapauksessa viime viikolla kongressin edustajainhuone asetti Trumpin uudelleen virkasyytteeseen, vaikka hänen kauttaan oli jäljellä enää noin viikko.

Normien särkemisen perintö

Vaalien uskottavuuden rapauttaminen etukäteen, vaalien tuloksen kieltäminen ja pyrkimykset estää vallanvaihto sekä poliittisella epäluottamuksella rahastaminen ovat kaikki olleet jatkuvasti vakavampia askelia, jotka hyökkäsivät demokraattisen järjestelmän uskottavuutta vastaan. Lopulta Trumpin retoriikka toimi – vähintään epäsuorasti – pohjana kirjaimelliselle hyökkäykselle Capitol-kukkulalla. Poliitikon sanat ovat tekoja.

Mielipidemittauksissa republikaanien äänestäjät seisovat kuitenkin yhä väistyvän presidentin takana. Myöskään rynnäkköä *ei yksiselitteisesti tuomita*. Demokratian kannalta Trumpin keskeinen perintö on osoittaa demokraattisten normien *haavoittuvaisuus* myös niissä maissa, joissa demokraattisten instituutioiden kuviteltiin pitävän toimeenpanovalta kurissa (*checks and balances*).

The Washington Post -sanomalehden mukaan juuri aiempi vapautus virkarikoksesta oli osoittanut Trumpille, ettei hänen vallankäytölleen ollut todellisia esteitä.

Trumpin aiemman virkarikosoikeudenkäynnin yhteydessä republikaanienemmistöinen senaatti järjestyi lähes yksimielisesti Trumpin tueksi – syytteet hylättiin helmikuussa 2020 edes kuulematta todistajia. Republikaanisenaattori **Susan Collins** *vakuutti mediassa*, että oikeudenkäynti on ”antanut presidentti Trumpille ison opetuksen”, ja että presidentti toimisi jatkossa varovaisemmin.

The Washington Post -sanomalehden mukaan juuri aiempi vapautus virkarikoksesta oli osoittanut Trumpille, ettei hänen vallankäytölleen ollut todellisia esteitä. Jo marraskuun vaaleja edeltänyttä poliittisen epäluottamuksen ilmiä voi pitää *Donald Trumpin merkittävimpänä poliittisena perintönä* – epäluuloinen poliittinen nihilismi kasvattaa poliittisten heimojen vastakkainasettelua.

Trump saattoi jopa odottaa, että hänen nimittämänsä tuomarit oikeusjärjestelmässä olisivat ymmärtäneet tehdä ”kaverin palveluksen” oikeusjuttujensa suhteen.

Trump on ollut yllättävän läpinäkyvä poliittisessa pelissään. Vaalien jälkeen Trump esimerkiksi soitti Georgian osavaltion äänestystuloksesta vastanneelle virkamiehelle **Brad Raffensbergerille** *pyytäkseen tätä ”löytämään” lisää ääniä edukseen*. Raffensberger kieltäytyi, mikä vaikutti yllättävän Trumpin, joka oletti, että luonnollisesti republikaanivirkamies tekisi kaikkensa presidentin eteen.

Trump saattoi jopa odottaa, että hänen nimittämänsä tuomarit oikeusjärjestelmässä olisivat ymmärtäneet tehdä ”kaverin palveluksen” oikeusjuttujensa suhteen. FBI:n entinen johtaja **James Comey** esitti, että presidentti edellytti *uskollisuutta ja palveluksia* heti kautensa alkuvaiheessa keväällä 2017.

Lisäksi Trumpin tarjoamat *armahdukset* ovat vaikuttaneet joko poliittisilta

palveluksilta tai suunnitelmalta välttyä itse lähipiireineen myöhemmiltä syyteiltä. Näin toimien Trump antaa ymmärtää, että presidentti palkitsee uskollisuudesta. Ironisesti Trump on omilla toimillaan osoittanut politiikan olevan juuri niin korruptoitunutta, kuin mitä hän kampanjoidessaan presidentiksi väitti.

Mitä seuraavaksi?

Vallanvaihto ei näissä olosuhteissa ole voinutkaan olla rauhallinen. Trump on jälkikäteen sanoutunut irti niistä kannattajistaan, jotka osallistuivat mellakointiin [monen kannattajansa tyrmistykseksi](#). Tulevan presidentti Bidenin virkaanastujaisien yhteydessä varaudutaan [laajoihin levottomuuksiin](#).

Trump ei ainoastaan populistisella retorikallaan hyväksikäyttänyt [yhdysvaltalaisen kasvavaa poliittista tyytymättömyyttä](#), vaan jatkoi tuon tyytymättömyyden ruokkimista presidenttinä. Trumpia kannattavat republikaanipoliitikot toivoivat – ainakin Capitolin tapahtumiin asti – voivansa hyötyä hänestä samalla kaavalla. Vaikka poliitikot muuttaisivatkin pragmaattisesti mielensä, republikaaniäänestäjien mielen muuttaminen lienee paljon vaikeampaa.

■ *Trump on demokratian kriisin oire, ei sen syy.*

Poliitiikan tutkija **David Runciman** on oikeassa siinä, että [Trump on demokratian kriisin oire, ei sen syy](#). Toisaalta Runciman ei myöskään uskonut, että tilanne Yhdysvalloissa heikentyisi näin nopeasti. Demokratia on kestänyt, muttei mitenkään itsestään selvästi.

Trumpin jatkosuunnitelmat ovat epäselvät, mutta tuskin hän katoaa valtakunnalliselta näyttämöltä. Bidenin kannattajat unelmoivat ”normaaliin paluusta” niin koronapandemian kuin poliittisen tilanteenkin osalta. On kuitenkin vaikeaa arvioida, miten demokraattiset instituutiot toipuvat näin monen normin rikkomisesta ja kasvavasta puoluepoliittisesta epäluottamuksesta. Käytännössä demokraattisia normeja ei ole juuri jäänyt enää rikottaviksi.

■ *Demokraattisia normeja ei ole juuri jäänyt enää rikottaviksi.*

Oma lukunsa on sosiaalisen median alustojen politisoituminen viemällä Trumpilta kyvyn viestiä kannattajilleen suoraan, [vedoten uusien väkivaltaisuuksien uhkaan](#). Etenkin Twitter on ollut Trumpin poliittisen viestinnän pohja, vaikka merkkejä [tiukentuvasta linjasta](#) ”totuudenjälkeisyyttä” kohtaan on jo nähty. Yhdysvaltalainen perinteinen media on jo jakautunut, ja seuraavaksi jakautunee [sosiaalinen media](#) – poliittisen ideologian perusteella.

Voiko liennytytys saavuttaa nykyistä polarisoitumista kumoavan liikevoiman?

Mikko Poutanen on yhteiskuntatieteiden tohtori ja tutkijatohtori Tampereen yliopistossa sekä Poliitikasta-lehden vastaava päätoimittaja.

Artikkeli liittyy kahteen aiempaan, jossa käsiteltiin normien särkemistä Trumpin presidenttikaudella niin ulko- kuin sisäpolitiikassakin.

TRUMP, YHDYSVALLAT
